

EL MIRACLE (DE TARRAGONA): UN TOPÒNIM MEDIEVAL ARQUEOLÒGIC

Jaume MASSÓ

En la compaginació del nostre número XL fou omesa una part de les notes d'aquest article.

13. L'arxiepiscopologi de Marià MARÍ està en curs de publicació, en edició de Josep M. ESCOLA Tuset.

14. Sobre la benedicció de les candeles a l'església del Miracle, cf. S. CAPDEVILA, *op. cit.*, pàg. 39; R. SABATÉ, «La Candelaria», *La Cruz* (Tarragona), núm. 8049, 2 de febrer de 1926; i J. Salvat i Bové, «La Devallada de Nostra Senyora del Miracle, el Gremio o Cofradia de la Candelaria y la Iglesia de San Simeón», *Diario Español* (Tarragona), 5673 i 5676, 5 i 9 d'abril 1957.

15. S. CAPDEVILA, *op. cit.*, 20.

16. J. SALVAT I BOVÉ, «La Devallada...» (cit. en la nota 14) i J. SALVAT I BOVÉ, *Tarragona y el gran rey...* (cit. en la nota 4).

17. Sobre el binomi *miraculo* i *speculo*, vegeu també P. CATALÀ I ROCA, *De cara a la Mediterrània. Les torres del litoral català*, Barcelona 1987, 10-11 i 17 (nota 4).

18. La Torre Vella de Salou (o Torre de Barenys) va ser bastida l'any 1530, i la de la Mora el 1562.

19. J. SALVAT I BOVÉ, «El milagro de San Fructuoso y la Iglesia de Santa María del Milagro», *Diario Español* (Tarragona), 6248, 14 febrer 1959. Salvat i Bové va reproduir el text d'aquest article —afegint-hi les referències bibliogràfiques corresponents— en el seu llibre *Tarragona antigua y moderna a través de su nomenclatura urbana (siglos XIII-XIX)*, Tarragona 1961 [edició facsímil: Tarragona 1981], 428-430.

20. Vegeu, per exemple, la sèrie publicada per J.-P. V[IRGILI] sobre «La playa del Milagro» (després «La playa del "Miracle"»), en el setmanari de publicitat *Claxon* (Tarragona), 533, 535, 537, 539, 541, 545, 548, 551, 553, 557, 561 i 564, entre el 10 de març i el 22 d'octubre 1980; i, a partir de la publicació del llibre de Català i Roca (cit. en la nota 17), l'article de «Los Tertulianos del Casinó», «¿Por qué se llama playa del Milagro?», *Diari de Tarragona*, èp. IV, 334, 30 de juny 1987 [amb resposta de J. Massó, «L'etimologia del Miracle», *Diari de Tarragona*, 344, 11 de juliol 1987].

21. Sobre la història del conjunt monumental del Miracle, vegeu TED'A., *L'Amfiteatre romà de Tarragona, la basílica visigòtica i l'església romànica*, «Memòries d'Excavació», 3, Tarragona 1990, pàssim.

22. Dibuix realitzat per J. LIGIER pels volts de 1802, i publicat per A. de LABORDE, *Voyage pittoresque et historique dans l'Espagne*, I («Catalunya»), París 1806, làmina LIV [versió catalana: A. DE LABORDE, *Viatge pintoresc i històric. El Principat*, Barcelona 1974, 144].

23. J. MASSÓ, «Toponímia i Arqueologia», *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, XVII (1984), 52-55 [reproduït, amb alguna ampliació, a la revista *Cultura* (Valls), 439 (1985), 21-22].

24. J. MASSÓ, «Notes per a l'estudi del poblament d'època romana en el terme de La Selva del Camp», *Miscel·lània* del Centre d'Estudis de La Selva del Camp (en premsa).

25. J. MASSÓ, «Sobre el significat del topònim "Aleixar": assaig d'hipòtesi», *L'Aleixar*. 8è. Centenari (1184-1984). *Recull d'activitats*. L'Aleixar [impr. a Valls] 1986, 93-95.